

Իղճիտ թխմուր եփումուն Հայտար
 Բաշատա ինչա օլունաճադ մէլզիքը
 քէպիլի իլէ միւլթէմիլաթնըն ինչ
 սընը տեղիւհտէ իթմէք արդուսունտա
 պաւլունան քէսաւըն պունլար հադ-
 դընտա մէլճաւտ օլան ըտմու էլրա-
 դէ պիլ միւրաճաա նէ փիւթլէ ինչա
 օլունապիլէճէկինին 1287 սէնէպի քեա-
 նուէի սանիի Բուժիտինի 8 ճի կիւնիւ-
 նէ գաւտար Նաֆիւա նէղարթի ճէկիլէ-
 սինէ պիլտիլիլմէսի հադգընտա մու-
 գատաթմճէ իլան ու իլան թախիլան միւտ-
 տէթին շէհրի մէղպարուն օն սոդու-
 գունճու չարչարմա կիւնիւ սաաթ տո-
 գուղտ գատար թէմոխտ Գըրենմըլ օլ-
 աուղու թէքրար իխթար Գըրնըր 1

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կ Տ Ա Կ Ա Գ Ի Ր

ԲԱՐՆԱՍՏՐԱՆ ԹԱԿՈՐ ԷՖԵՆՏԻՍ
ԱՇԽԱՏԱՆ ԿԵՍՏՐԱՆՈՑ

Երբ մարդոց գործը կը խօսի, լեզուին և գրչին խօսելու շատ բաժին չը մնար: Վասն զի առաքինի գործը առաւել պերճախօս է քան թէ լեզուն և գրիչը: Առաքինի գործը ազգեցրութիւն և տպաւորութիւն ունի նաև այնպիսի մտքերու և սրտերու վրայ, զորս չարժեքու և համոզելու համար բաւական չեն շատ անգամ լեզուի և գրչի բովանդակ ուժգնութիւնն ու զօրութիւնը: Իսկ գործն ևս այնչափ աւելի պերճախօս է և աւելի համոզիչ, որչափ մեծ է իւր նպատակը, մեծ է իւր արդիւնքը և անմահ է իւր տեւողութիւնը: Այսպիսի բարենդպատակ մեծագործութեանց մէջ իրաւամբ առաջին տեղին կը գրաւեն այնպիսիները, որոնք, զանազան ժամանակ, զանազան անձանց ձեռքով կատարուած են և կը կատարուին ընդհանրութեան օգտի համար, օրտի և մտքի մշակութիւնը հանրացնելու համար, լոյսը և գիտութիւնը ծաւալելու համար. միով բանիւ, դաստիարակութիւնը և կրթութիւնը քաջախելու համար:

Ինչպէս ուրիշ ազգաց, նոյնպէս մեր Ազգին մէջ ևս, եղած են եւ կան մեծագործ անձինք, որոց արարքը և անունը օրհնութեամբ կը յիշուին և կը քարոզուին, և ահա՛ այսպիսի սըխրագործ անձանց դասակարգին կը պատկանի Աշգեան Մեծ Յակօր Էֆէնտին իւր դուարթ առաւորածեանութեամբ և իւր բարեկամական կրթչութիւնը:

Ս. Աթուռ, որ համարէն Ազգի ամենամեծ պարծանքներէն մին է, շատ անգամ և շատ կարօտութեանց մէջ տեսած և վախելած է Մեծ. Յակօր Էֆէնտին բարեպաշտութեան և ազգասիրութեան արդիւնքները. և ահա այս անգամ զուարթ սրտիւ և ջերմամբ օրհնութեամբ կ'ընդունի նորա ազգաշահ Կտակագիրը՝ կտակեալ գումարով հանդերձ, յօգուտ ժառանգաւորաց վարժարանի, 'ի յառաջագիտութիւն հայասեռ մանկուոյն:

Կտակագրէն արդէն իւրաքանչիւր ուր կարող է տեսնել և ճանաչել Մեծ. Կտակարարի գեղեցիկ բաղձանքն ու նպատակը. վասն զի ամեն կտակ՝ կը տակնդի կամաց և փախաքանաց յայտադիրն է: Աստուածաշունչ մատեանն ինքնին Կտակարան կը կոչուի, աստուածային կամաց և բարութեանց բովանդակիչ լինելուն համար: Այսպէս են, 'ի մանաւորի, և մարդկանց կրթական գիրքերը, որոնք իրենց գիտաւորութեան և ըզձից պատկերն են: Ինչ է Մեծ. Յակօր Էֆէնտին իղձը. — Հայ մանկուոյն բարոյական և մտաւոր զարգացումը: Մեծ է արդարեւ սոյն իղձը, սքանչելի է այս փափաքը, և ահա՛ սոյն փափաքը իրազործելու և արդիւնաւորելու համար է, որ կը կը տակէ և կ'աւանդէ մեծանունն Աշգեան իւր քրտանց արդար վաստակոյ մի մասը, Ս. Աթուռոյ ժառանգաւորաց վարժարանին, ուր զանազան գաւառներէ հայ մանուկներ կուսանին: Օրհնեալ լինին ամենքը, որոնք այսպէս սրտի և մտքի մշակութեան կը նուիրեն իրենց նիւթական և բարոյական քերան ու վաստակը:

Մեծ. Յակօր Էֆէնտին, քանի անգամ որ երեսօնագէտ եկած է, միշտ գովելի յիշատակներ թողած է Ս. Աթուռոյ մէջ:

Որոյ մէջ. այսպէս է նա ամեն տեղ իւր առաւորածեանութեամբ և ողորմածութեամբ: Նա այն անձինքներէն է, որոնք ուր որ շրջին, ինչ տեղէն որ անցնին, ծաղիկներ կը բուսնին իրենց հետքերուն տեղը: Այս բարեգործ Հայազգին, քանի մի ամիս մնալով Ս. Աթուռոյ մէջ, իւր բարեպաշտական տուրքերով Միաբանութիւնը մխիթարելէն, իւր այցելութիւններով վարժարանի ժառանգաւորները քաջալերելէն և իւր անմահ կտակը աւանդելէն զինի, իւր ուղեւորութեան օրը վերադառնալէն, իւր անհաւատ ի վարժարան Ս. Պատրիարքի հետ միասին, և իւր խրախոյսները տալով և մատաղերամ' մանկանց երախտագիտական գոհութիւնը և շնորհակալութիւնը ընդունելով վերադարձաւ յԱշգեանը իւր, ուղեկցութեամբ Ս. Պատրիարքին մինչև 'ի Յոգեպէ, վերադարձաւ նա, բայց մնաց իւր մեծագործութիւնն, որ դարձց 'ի դարս պիտի քարոզուի:

Արդ՝ քաջոր պարտք կը համարիմք հրատարակել, յուրախութիւն մերազնեից, թէ՛ Մեծ. Աշգեանի կրտսերագիրը, թէ՛ Ս. Աթուռոյ կտակակատարութեան յոստմնագիրը և թէ՛ 'ի զի մայ ժառանգաւորաց կարգացուած իրօքիկ ճառը:

ԹԱՆՈՒՆ ՀՕՐ ԵՒ ՈՐԻՒՌՈՑ ԵՒ ՀՈԳԻՌՈՑՆ
ՍՐԲՈՑ, ՍՄԵՆ

Իս ստորագրեալ՝ Մահմադի Գալիօր, Աշգեան տոհմէն, բնիկ Կեսարիայ թաւաքի զաւակն է, և այժմ բնակիչ Աշգեանի մահմադի ըլլալ գիտնալով և առ Աշգին իմ ունեցած պարտաւորութիւնս ճանչնալով, ինքնայորդէր և յօժար կամեցաւ իմ հերձոյթ կտակու կը թողնուի Սուրբ Երուսաղէմի ժառանգաւորաց վարժարանի յառաջողութեան համար երկու հազար ֆլէշ հաբշի շահաւէտ: 2637:

Իմ փափաքն է և նպատակս, երկուր ժամանակէն 'ի վեր Աշգին հաստատուն բարեք մը ընել և նուիրական պարտքս կատարել ըլլալով, Կտակիս արդիւնաւորութեան և յարատեւութեան համար, զայն հետեւեալ պայմաններու վրայ կը հաստատեմ և կը հիմնեմ:

Ս. — Իմ կամքս է, որ իմ կտակած գումարէն երկու հազար Օսմանի ֆլէշ իւրեւ մայր գումար և զարմաւորելու ամենեւին չը պիտի պակսի, այլ միշտ օրինաւոր շահեցողութեան մէջ պէտք է մնայ: Իսկ մնացեալ 637 ոսկի գումարէն 'ի բաց հանելով Ս. Աթուռոյ Տպարանին կցուած մասին նորագործեան և ընդարձակութեան ծախքը՝ 274 ոսկի, որ իմ հաճութեամբ և գիտութեամբ եղած է, մնացեալ 363 ոսկին և ընդ նմին բուն գրամագլխոյն ներկայ տարւոյս ('ի 12 էն Յուլիսի 1871 ց12 Յուլիսի 1872 ամի) շահէ՝ 200 ոսկի, ընդ ամենն 363 ոսկի առ ձեռն պատրաստի գումարն արդէն իսկ 'ի գործ դնել և շահաւէտ շինուածքներ կառուցանել յօգուտ ժառանգաւորաց վարժարանի Ս. Գալիօրեանց:

Բ. — Իմ կամքս է, որ 2000 ոսկի գումար լայն բերած տարեկան 200 ոսկի շահով շարունակաբար նորարար չինքեր չինուին, և նորակառոյց շինուածոց բերած տարեկան եկամուտով՝ թէ՛ հարկ եղած ժամանակ չինքերը նորոգուին, թէ՛ վարժարանի ամենակարեւոր պէտքերը հոգացուին և թէ՛ շարունակ օգտակար գրքեր տալու Սուրբ Աթուռոյ Տպարանին մէջ, և դարձեալ նոյն գրեմանց արդիւնք միմիայն նոյն վարժարանի պայծառութեան և յառաջագործութեան համար գործածուի և ոչ ուրիշ որ և ինչ բանի:

Գ. — Իմ կամքս է և կը պարտաւորեմ միանգամայն, որ Սուրբ Աթուռ ամենայն օրինաւորութեամբ և հաւատարմութեամբ գործադրելով իմ կտակս, արդիւնաւոր է և բեղմնաւոր, որպէս զի տարեկ տարի վարժարանին արդիւնքն աւելնայ և ապագայի մէջ վարժարանը, ըստ նախատեսան նպատակին և ըստ հիմնական կանոնին, կարող ըլլայ Հայաստանի դաւաններուն մէջ ալ նորանոր ճիւղեր ունենալ:

Դ. — Իմ կամքս է, որ իմ այս կտակիս արդիւնքով վարժարանին օգտին համար տարած գրքերուն ամեն մէկուն ճակտին վրայ իմ ազգաստեմար անունը գրուի: Ի յաւիտեանական յիշատակ կենդանեաց և ննջեցեաց մեր Աշգեան տոհմին:

Ե. — Իմ սոյն կտակիս օրինաւոր գործադրութեան և անխախտ արդիւնաւորութեան համար Կտակակատար կը կարգեմ Սուրբ Երուսաղէմի սրբոց Գալիօրեանց Առաքելական Ս. Աթուռոյն ներկայ յայտնի Պատրիարք Սրբազան Արքեպիսկոպոսը, ապագայ իւր Գալիօրեան, ներկայ Տնօրէն Ժողովը և իւր Գալիօրեանը, Գալիօրի ներկայ և ապագայ Տեսչութիւնը, միով բանի նոյն վանքի համայն անձնուէր և հաւատարիմ միաբանական Ռեւոր, որը պարտաւոր են հարկաւորաւ հսկել իմ կտակի անխախտ գործադրութեանը ամենայն արթնութեամբ, և ամեն տարի օրինաւոր և կարգաւոր արձանագրութեամբ հաշիւ տալ ինձ, իմ ժառանգներուն և Աշգեան տոհմի միաձուլ արգակներուն:

Զ. — Զանուն արգակներէն և հաւատարմութեան՝ ոտաջի Աստուծոյ և համայն Հայ ազգութեան կը պարտաւորեմ իմ կտակակատարներս, այսինքն Սրբոց Գալիօրեանց վանքի ներկայ և ապագայ Սրբազան Պատրիարքները, Ժողովները, Գալիօրի Տեսչութիւնները և բոլոր միաբանական Ռեւոր, որ 'ի սէր Աստուծոյ, և յօգուտ Աշգին, ջանան, աշխատին ամենայն սիրով և հաւատարմութեամբ գործադրել իմ կտակս: Եւ իմ կամքս և նպատակս համաձայն, որ է միմիայն իմ Ազգիս մանկանց մտաւոր և բարոյական բարգաւաճումը: Իմ պարտաւորեմ գրեմք, որ բնաւ իրաւունք չունենան իմ նպատակիս ու պայմաններէս խտրելու և ուրիշ բանի գործածելու: Իսկ եթէ, դժբաղդաբար ըլլայ որ, որ և ինչ ժամանակ չեղին այս իմ կտակիս նպատակէն, որ չեմ յուսար, այժմէն՝ թէ՛ իմ ժառանգներս և թէ՛ բոլոր Հայ ազգութիւնը կտակաւոր կը կարգեմ, որ միմիայն այսպիսի զանգաւորութեան կամ պարտաւորութեան դէպքերու մէջ իրաւամբ հսկեն իմ սոյն կտակս բուն իմ նպատակիս գործադրելու համար:

Այս է իմ երկարժամանակեայ փափաքս, ազատ կամքս և ինքնյոժար որոշումս, իմ երկար խորհրդս, առողջ և լուրջ դատողութեամբ այսպէս որոշելի և կը հաստատեմ ընդմեջն սիրով: Ուստի իմ ժառանգներս կամ ազգականներս բնաւ իրաւունք չունին իմ այս ինքնյոժար կտակիս խախտելու և իմ նուիրական կամքս բռնաբարելու, մանաւանդ թէ՛ իրենք ալ պարտաւոր են հաստատութեանը և յարատեւութեանը նպատակէն բանիւ և արդեամբ: Վասն զի այս իմ սեպական իրաւունքն է և աշխատանքս ու քրտանցս արդիւնքն, որը ևս մարդկային պարտքն ճանչնալով՝ սիրով և յօժարութեամբս կտակելով կը նուիրեմ յօգուտ ժառանգաւորաց վարժարանի Ս. Երուսաղէմի, Գոհեմ Ստեփան, շնորհալիւ եմ իւր առատ պարգեւէն, որ արդիւնաւորեմ է իմ աշխատանքս, և ահա՛ ես ալ յօժար կամեցաւ, մտաց և սրտի ինքնախորհրդը համոզմամբ և ուրախ հոգով նոյն աշխատանքս արդիւնքն մասն կը հանեմ իմ սիրելի Աշգիս մանկանց կրթութեան և դաստիարակութեան համար:

Ուստի ահա՛ կենդանութեան ատենս, մարմնոյ և մտաց առողջ ժամանակիս, հասուն խորհրդով գրեցի, կ'ստորագրեմ, կը կնքեմ և կը հաստատեմ սոյն կտակս, իմ իսկական ձեռնադր և կնքով:

12 Օգոստ. 1871 յԵրուսաղէմ

Գրեցանք հինգ օրինակ, յորոց մէկ մի գտանք 'ի Պատրիարքարանի, 'ի Խորհրդարանի, 'ի Երեւելեցոյ, 'ի վարժարանի և տուրքաւոր Կտակարանի: (Սիւն)

(Խոստումագիրքի վէ ժառանգաւորաց մէքթեպի շահիրտանը թարաֆընտան գըրթաթ օլունան նութգու եարընքի նիւ յիւնիւղտէ տէրձ իտէրիղ:

Եւմիածինտէ թապ ու նէշր իտիւմէքթէ օլան Արարատտա, մա մէմնու յիւլէ օգունտուղունա կէօրէ. վեհա՛ փառ լաթողիկոս հաղթթիթրինին սայ ու հիմէթթիթրիյէ, Բուսիտապ պուռ:

Լուսնան Հայաբոսն, Պէյօղլու եանկը նընտա ֆաղքը տիւլէ՛ Հայաբա իհտա վէ թէվզի իտիւմէք յիւլէթի մէմտու հէսի իւղրէ, օն պին սէքսէն եէտի առէտ քարպօն իեանէ թօրանմըշտըր:

ԱԳԱՊԵԱՆ ՎԷՒ ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ՎԱՐՑԱՐԱՆԵԱՐ

Միլէթիւիղ զէվաթը միւթէպէրինտէն պիր զաթըն, միլէթէ պիր իւրտմէթի միւթիտէ իմէք յիւլէթի մէմտու հէսիյէ, փանոսեան վարժարանա, պու կիւնէրտէ կիւնէլի վէ կիւնտիւղիւ օլմաք իւղրէ, պէշ ալթը նէֆէթ ֆուգարա էվաթը վիրմէքիլէ հիմմէթ իտէճէկի, մամէմնուլիյէթի աղիմէ մէմնուլիղ օլտուգտան պաշգա, միւմալիյէ զաթըն իւլէ նէֆէր էվաթալը տալի, կէնձ չաղարընտա քէնտի նաղիք տուլլուլարընք իճրա իտէրէք, ճիւմա իրթէսի կիւնիւ, Ագապեան վարժարան իւլին պիրէր պաշտպան եաղըլմաղըք ֆաղիլէթիլն տէրիւհտէ իտէրէք, թէշէքթիւր աղիմիւղի տալէթ իլէմիլէր տիր:

ՏԱԽԻՑԼԻԷ

Բեամիլ բաշա հաղթթիթրի, պու տէֆա ֆաղըլ Մուսթաֆա բաշա հաղթթիթրի երէրնէ, տաալինաղըրը նապ օլունմուշ տուր:

— Սէյթիթիլինէ նէղարէն, պու կիւնէ գատար իճրա օլունան թէնգըհաթտան (իւօնօմիա) պիւտճէտէ թէքմիլ միւվաղէնէ հաւալ օլմաեղպ, հէնուղ պիր միլէօնա եաղըն ալթէ կէօրէնտիւլիւտէն, 300 ղշտան եօղարը մաալ ալան մէմնուլիլն մաալընտան 100 տէ 23 թէնղիլ օլունաճաղ տըր:

Բէշա գալմաթ տմ բայէսինտէ՛ պաշալաթաղ օնտան եօղարը օլան բայէլէրէ դատար թալիլտիլ քէսիլէճէք իմիլ:

— Տօղրամօճը պաշը Բէմհաճան Որդիլ Էֆէնտի, 1873 սէնէսինտէ վիլէնտաա գիւշատ օլունաճաղ Էքսօղիօնունտա վաղ օլունաճաղ իւղրէ, քէնտի ֆաղիլգաթնտա ապանօղ աղաճընտան ալէա պիր գօլթուգ անտալիա, պիր տուլալ վէ պիրտէ ուֆաղ պիր սանտըք եաթըրթմաղտա տըր: Որդիլ Էֆէնտիլին Պէշիթաշտա վաթը ֆապրիղաթը կէղիւլ, օրտաա եաթըրթնէ սանաթա տուլիլ էշալարը կէօրէնէր թէհայիլտէ գալմըշ օլտուգալարընտան հիւ շիւրհմիղ եօղ տըր քի վիլէնտա Էքսօղիլիօնունտա կէղէնէր տալի, մէղքիւր իւշ բաղա՛շէնալարը կէօրտիւլէրինտէ, թէհայիլտէ գալաճաղարը պէր թարաֆ օլունա, օնալարըն թիւրքիտաա եաթըլըշ օլմաթնա ինանմաեաճաղար տըր:

— Կէշէն կիւն, իախամ պաշընքն Օրթաաքէր իլէ պիր գատալ, Պէյօղլունուն տօղրու եօլունտա պիր տէրնէքթէ օթուրալ սէրիօշ օլտուգլարը սըրա, թօրճու առքերին պիրի շամաթտը իւշիտիւլ, եօղարը չըղար վէ առքերի, մէղքիւր ֆէնա մահալլտէն տիւլարը չըղարթմաղ լալէր: Ասքը գալըն գօր վէ պիր պրշաղ չըղարալ թօրճու առքերէ վուրուր իսկ տէ, հէլէ քի վիւնտինէ սաթընմաթալ, եաթըրթ օլապարընք բարալար: Պունուն իւղէրինէ, մէղքում պրշաղ չէքէն առքեր, դահիլտէն տիւլարը ֆըրլանալ, վէ թօրճու առքերի թարաֆընտան գօ:

Մէջքիւր սէպէպին ասլը իշին, չիմ տիյէ տէկին, ազ եւ չօգ ագլէ եագըն բէք չօգ չէյ սէօյլէնտի, լաքին պուշու լաքին հիշ պիրիսի տախի, մէջքիւր քէօր քէօրիւնէ պաշլանըմը շլան մուհարէպէնին, նէ կէօնա պիր ունաւրա կիւլէնիլէք պաշլանըմը շլան մուհարէպէնին, հիշ պիրիսի գաթի սուրէթ տէ իսքեաթ իտէմէմը տիր :

Պիւթիւն տիւնեանըն օլ պապտէ տէրքեար օլան մէրագընը, վագըթ տան պաշգա հիշ պիր չէյ խօշնուտ իտէմէյէնէք իտի, սօնրատան սօնրալազա հիւրէ չըգարըլան հալէր, իմրէրաթ օր Նարօլէօնուն, վէ քէնտի քէյփի ինրասընը մէմուրլարընտան պաշգա պիր չէյ օլմանեան խարիճիյէ նազըրը Տիւք տը կրամօնուն, Հարպիյէ նազըրը Մարէշալ Լըպէօֆին, վէ Բէյիսի վիւքէլա Մ. Օլիվիէնին, նէ խուսուտա եանըլ հիսապտա պուլունարագ, Պրանսանըն օրտուսուսու, խալիյէնիւնի, չէյէփինէ, խարապիյէնէ իրտապընա իլգա իթմիլ օլմագլըգ աէրէնէլէրինէ գատաք քէնտիլէրինի չաշըմըլ օլտուքարընը իսպաթ իտէնէք իտի :

Լէվընթ չէրըտըն Բարիստէ պուլունան մուխպիրի թարափընտան եագըլանլարա պագըլընձա, վագըթտան պէլէնիլէն մէջքիւր իրտմէթին ինրասը պաշ կէօսթէրմիլ տիր : Նասըլ քի չօգլարա մալիւմ տիր, իմրէրաթ օր Նարօլէօն հիւքիւմէթինին, Բրուսիայա գարըլ իլանը հարալ իթտիյի կիւնտէն պէտ իլէ, քէնտի իմրէրաթ օր լըգ թախիլ ու թաճընը լալալ իթտիյի կիւնտէնէք, եանի 1870 սէնէսի սեպտ 4 իւնէ տէկին վուգու պուլուն հալէրին թէֆթիլի իշին, մախսուս պիր գօմիսիօն թէշէլ իտիլմիլ իտի :

Մէջքիւր միւսասթ զարգընտա խարիճիյէ նազըրըլը մէմուրիյէթինտէ պուլունմուշ օլան Տիւք տը կրամօնուն, թէֆթիլ զօմիսիօնու հուգուրունտա իթտիյի իգարարա, էկէր Լէվընթ չէրըտըն մուխպիրինին եագըլըլարընտա պիր եանըլ եօգ իսէ, զայէթ ազըր վէ միւհիմ չէյլէր տիրէր, վէ սապըգ իմրէրաթ օր Նարօլէօնուն վէ Պրանսանըն օլ տէնէթու ֆէլաքէթիլէրինէ սէպէպիյէթ վիրէն խուսուսու, քեա միլէն զահիւր չըգարմագտա տըրլար :

Տիւք տը կրամօն, մուհարէպէտէ, Ալիսթիւրա Տէվլէթինին Պրանսայա սիւրհա եարտըմ իտէնէյինի, գալիլէն մէմուլ իթմիլ օլտուգուսու, աշիքեար սուրէթ տէ պէեան իյլէմիլ տիր : չիւնէքի, Պրանսա, Ալիսթիւրա, վէ իթալեա Տէվլէթիլի, Սատօլատա էօյլէ պիր գաթի ֆիւթուհաթ գաղանմըլ օլան Բրուսիա Տէվլէթինին թէքրարէն քէնպի աղամէթ իյլէմիլ էօնիւնիլ աղմագ էֆքեարը մախսուսէսի իլէ, 1869 սէնէսինտէ, թէարրուգի վէ թէտաֆիլի (յարձակողական և պաշտպանողական) պիր իթթիֆագա կիրիլմիլէր իտի :

1870 սէնէսի Յուլիս ալընտա իլանը հարալ օլունտուգտա, հէր նէ գատար Ալիսթիւրա Տէվլէթիլի, 1869 սէնէսինտէ ագտ իտիլէն կիլիլ ահտնամէ աշքեա մընձա Պրանսանա եարտըմ իթմէք իշին մէյտանը մուհարէպէյէ աթըլման հազըր տէյլ իտի իսէ տէ, սէֆէր պաշլանըր պաշլանմալ, Բրուսիա օրտուսու էօյլէ չարուգ վէ գաթի ֆիւթուհաթ լար իտիլ Ալիսթիւրանը եարտըմ իթմէսին միւմթիլի գըլմըլ օլմասա իտի, Տէվլէթիլ մէջքիւրէ, սօնրատան տախի, Պրանսանըն եարտըմընա գօշապիլէնէք իտի :

Իշիլէ, Տիւք տը կրամօնուն իգարարալը պուլունտան իպարէթ տիրէր, լաքին պուլուն գատարըլը տախի, իշին

աշվալը ասիլիսի իւզէրինէ, իգթիլալ օլտուգուստան զիւստէ պիր մալիւմ մաթ աղմագլըլա, վէ օլ պապտէ տէրքեար օլան մէրագըլ աղիւմէնին խօշնուտ օլմասընա քիֆայէթ իտէր, ֆագաթ Նասըլ քի սէօյլէտիք, էկէր Լէվընթ չէրըտըն մուխպիրինին եագըլըլարընտա, պիր եանըլ պուլունմաագտա իսէ :

Ալիսթիւրա Տէվլէթինին, Պրանսանըն իմաստընա եէթիլմէմէսի իլէ նէ տէրէնէտէ զարարտիտէ պուլունմուշ օլմասընա տալիլ պիտտէֆաթ, թարաֆը աճիգանէտէն պէեան օլունան միւթալէալարըն քեամիլէն հագլըլ օլտուգլարը տախի, Տէվլէթիլ մէջքիւրէնին, Բրուսիայա գարըլ գօշմագ իւզրէ էվիլէնտէն Պրանսա իլէ իթթիֆագա կիրիլմէսի իլէ, քեամիլէն թաստիգ գըլմըլ տըր :

Անճագ չու վար տըր քի, Պրանսա, Ալիսթիւրա, վէ իթալեա, հէր նէ գատար 1869 սէնէսինտէ, պիրիպիլէրի իլէ Կիլիս սուրէթ տէ օլտուգ Բրուսիայա գարըլ իթթիֆագա կիրիլմիլէր իտի իսէ տէ, Գօնթ Պիլմագըն կէօլէրին, նիլէ կիլիլ հալէրի կէօրմիլ օլտուգու կիլիլ, կիլիլ զանի իտիլէն մէջքիւր իթթիֆագը տախի կէօրմիլ, վէ քէնտիսինի, Ալիսթիւրա նըն աեագլանմասընա գարըլ, Բրուսիայա սիբուրիթայա գօշմուշ իտի, մէջքիւր սիբուրիթանըն ինճիլէթի, եալընը Գարա-տէնիլ պիլմագըլըլընը պօղուլմաք մի իսէ, եօգտա տահա գուսուր էօտէնէնէյի տէ վար մը, օրասընը տախի էկէն վագըթ գահիւրէ չըգարմագ տըր :

Պիլմագըլ վէ Կիլիլ Պիլմագըլ, Պրանսա իլէ Բրուսիա տէպէթիլէրինին, միւմթին մէրթէպէ կիճէ թէքրարէն պիրիպիլէրի իլէ չաթըլմալըր հագըլմտա մէվճուտ պուլունան պիրիճիք էմիլիլէթ, Մ. Թիլէրին, քէնտի մէմուրիյէթինտէ պագըլ գաղմասը տէ վամընտա տըր :

Մէջքիւր էմիլիլէթ գարըլ իւլթէնէլիք վար տըր :

1. Մ. Թիլէրին զաթէն իթթիլեար պիր աեթմ օլուպ, տէրքեար օլան մէջքիւր իլէթիլէրի աղըլըլըլ իլէ տէ եօրուլուպ աղ վագըթտան վէֆաթ իլէմէսի :

2. Պրանսալ էհալիսինին, ուզուն միւտտէթ ալի իտարէ ուսուլի, վէ ալէլ խուսուս պէօյլէ պիր միւնէվիլէ վէ զայիլի իտարէ ուսուլի թահթընտա տէվամ իթմէքիլիլ չօղուգ իսթիտա տը պուլունմաագտա :

3. Մուխպիրի (քնդգիւմաղիլ) ֆըրգալարա գարըլ տաեանըլ տուրմաեարագ, նիւրայէթ իւլ էմր, պիր կիւն գաթիէն իսթիֆա իլէմէսի :

Մ. Թիլէր իլիթտիլքտէն ոսնրա, եէրինէ կէլէնէք աեթմ քի մ տըր : Իշիլէ էնտիլէ իտիլէնէք մէսէլէ պուլունտա տըր :

Պագըլարը Տիւք տ'Օմալ (Օրլէան լըրէնսի) տիր տէրէր. պաղըլարը վէ չօղլարը տախի, Մ. Կամպէթիլա տըր տէրէր :

Պուլարտան հէր գանդիլի տախի, Պրանսանըն ումուրու իտարէսի պաշընա կէյաէ, քէնտի մէմուրիյէթի ինրասընա պաշլատըլը սաաթտան, Պրանսա իլէ Բրուսիա տէվլէթիլէրինին, թէքրարէն պիրիպիլէրի իլէ չաթըլմալարընա գարըլ օլան էմիլիլէթ տախի պիւսպիլէ իւն մահլ օլաճալը տէրքեար տըր :

Անճագ չու ֆարգ վար տըր քի, Տիւք տ'Օմալըն, Պրանսա հիւքիւմէթի իտալէսի պաշընա կէլմէսինտէ հէր նէ թէնէ

լիլէ վար իսէ, Մ. Կամպէթիլա տէնէ օլլէ պիր մէմուրիյէթի կէլմէսինտէ, իւքի իւլ գաթ զիւստէ թէնէլիք վար տըր :

Մէջքիւր թէնէլիք կէօլէթիլէ մէքիլէ, հէրանտէն զիւստէ քէնտա Պիլգմարըն իլի տիր. վէ էկէր, Դուրնալ տը Պիրուսէլ զագէթապըն Բարիստէքի մուխպիրինին եագըլըլընա քեամիլէն իթմաթ իթմէք ճայիլ իսէ, քէնտա Պիլգմարգ, պու պապտէ տախի քէնտի վագիլիլէսինտէ գուսուրտա պուլունմագլըլ իսթէմէմէքտէ տիր :

Նասըլ քի մալիւմ տիր, Մ. Կամպէթիլա, պու կիւնլըրտէ, պագըլ մահէլլէրտէ քէնտի թարաֆիլիլէրինին թէնէմմիլ իթմէքիլ վագըլ վիրմէք, վէ պագըլ մահէլլէրտէ աալիլ քէնտի միւնթալիլէրինին իւզհարը թէնէքիւր իյլէմէք նաթ իլէ, ֆագաթ աալ տօլրուսու, քէնտի թարաֆիլիլէրինի չօղալմագ, ալիլէրին զարլէթիլիլ արթըրմագ, վէ պիր կիւն Պրանսա ձիւմէ հուրիլիլէթիլ իլիսի օլմագ իլին Եօլ հագըլըլմագ նիլէթիլ իլէ, Պրանսանըն պաղըլ գըլմալարըն տօլալմագտա տըր :

Մէջքիւր Դուրնալ տը Պիրուսէլ նամ զագէթանըն Բարիստէ պուլունան մուխպիրի գալիլնէ, Մ. Թիլէր, Մ. Կամպէթիլայա պիր թէլէլիլաք քէնտէ իյլէյէնէք, քէնտի վաթանըն տահա զիւստէ սըգընթընը մուհիլ օլմագ իլին. քէնտի կէլիլիլէրինին իլիթմա վիրմէսինին նաթիլ իյլէմիլ տիր. վէ միւմալիլ ճէնապլէրի, Բէնտա Պիլմագըն օլ պապտէ իթտիլիլ պիր իլիթարը իւզէրինէ մէջքիւր թէլէլիլաք քէնտէ իյլէմիլ տիր :

ԲԱՐԻՍՏԷ ԳԱԹԱՆ ՕԼՈՒՆԱՆ ՐԷՆԻՆԷՐ Գօմիսիւն գաթիլ իթտիրմիլ օլտուգու թէնէն մաղաւմընտա թուլունան զաթլարը, եանի Բարիս սէրլուգուգտը Մ'Օնէյնէք Գարապոյը, Մ. Պօնժանը վէ Ապէ Ալարը վէ աալիլէյի Եօլտիւրէլէրին մուհաքէմէլէրինէ վէրաալտա տէվամ օլունմագտա տըր :

Օլունան իսթիլիլալարա պագալարագ, Տէլէպըրիլ, Բանիլիլ, վէ Ֆէրըն վէ սալիլէր արթըլ հիւքիւմէթ աաթըրինէ գարըլ տաեանըլ տուր մագըլըլըն միւմթին օլամաեաճալըլը կէօրտիլլէրինտէ, թէնէն մագալմընտա թուլունմուշ օլուն գաթլարըն Եօլտիւրիլլէրինին էմր իթմիլէր տիր :

Մէջքիւմանը գուրունա թուլունաճագ աեթմ պուլմագ իլին, պիր միւտաթ չօգ զահիլէթ չէթիլմիլ, վէ նիւհալիլ իւլ էմր, պիր թագըմ պաշըլ օլուգ կէօնիլլիլ պէօլլէրինտէն, գարըլըլ իւնիֆօրմալարտա պուլունան պիր թագըմ Գօմիսիւն աաթըրի, մէջքիւր իսթմէթին ինրասընը տէրիւհաթ իյլէմիլ տիր :

Պիլարէ Սէրիլիլապուս վէ քէնտի թէնտի մահպէս օտալարընտան տիշարը չըգարըլըլարընտա, զայէթ աղըլ հագալէթիլ կէօրմիլէր, վէ միւմալիլ Մ'Օնէյնէք Գարապոյըն, Մ. Պօնժանը, վէ Ապէ Ալարըն, պիր չէյ սէօյլէմէք իլին իթտիլէրի քեամիլէյի ճահա ու իգտա մաթ, քէնտի գաթիլլէրինին քիլիլիլէրի տրասընտա պօշա կիթմիլ տիր :

Սէրիլիլապուս ոսն հարէքէթիլէրինտէն պիրիսի չու օլմուշ տուր քի, տիլ իւզէրինէ կէլմիլ, վէ քէնտի ֆէլաքէթ արգաւտալարընա քէնտի թէպէրիլաքաթըն (օրհուլիլ) վիրմիլ տիր :

ԱԼՄԱՆԵԱ Պրանսա տէվլէթիլին, Բրուսիա

հիւքիւմէթի նէգալինէ իրաւ իյլէմիլ օլտուգու Ենիլ էլիլիլ, վէ Բրուսիա տէվլէթիլին տախի, Պրանսա հիւքիւմէթի նէգալինէ կէօնտէրմիլ պուլունաաղու Ենիլ էլիլ, քէնտի իթմաթտա մաթլէրինի, նէգալէրինէ էլիլ կէօնտէրիլմիլ օլտուգլարը հիւքիւմէթիլէր թագաթիլ իյլէտիլէր :

Պէրլինտէ թագ ու նէլը օլունան Բրօլիլիլալ Գօրէսուսնալ նամ զագէթա, մէջքիւր միւնապիլէթիլ, աթիտէքի պէնտի եագըլ տըր :

Ալմանեա իլէ Պրանսա պէյնիլտէ սապըլ տիրումաթմա միւնապիլաթըն թէքրարէն իպագ օլմուշ օլմասը, մէջքիւր իլիլ տէվլէթիլէրին տախի, պիրիպիլիլէրին գօշու պուլունան իլիլ մէմալիլէրին միւնապիլաթըն կիւն պէ կիւն տահա զիւստէ գուլլէթիլթտիր մէք քէնտի արգուլարընտան պուլունաաղտան պաշգա, հաթթա օլ պագաթ մուլաֆիպագըլիլէթ պուլունաաղալըն իւմիլ իթմէքտէ օլտուքլարընա տախի, Ենիլ պիր իպագ թահա սաեքլապիլիլ :

Ալմանեա Բարլամէնթօուստա, Հարպիլէ նազըրը, աղալարտան պիրիսին, սօն մուհարէպէ հէնկեամընտա նապէտիլ օլմուշ օլան աաթըրիլ տալիլ իթտիլիլ պիր սիւալիլնէ ճէվապ վիրէնէք, Շիմալի Ալմանեա օրտուսուստան նապէտիլ օլմուշար տըր տէյի գայտ իտիլէն աաթըրին միլգտարը 3241 նէֆէր օլտուգուսու, վէ պուլունաաղալէքէրիլին, Պրանսաալ էսիլ պուլունմուշ օլտուքարը հէնկեամէ Եօլտիլլէրինի պէեան իյլէմիլ տիր :

Ալմանեաալ վարիտ օլան սօն խապէլլէրէ կէօրէ, Պրալիլալալ գարըլ կէօնտէրիլմէք իւզըլէ ֆիլէլ լիմանընտա տօնաթըլմագտա պուլունան տէօրթ գըլթա հարալ սէֆիլիլէրինին հագըլլաթըլմալ մէքա իտիլմէսի էմր օլունմուշ տուր :

Ճէլպ օլունան թէտիլ պահիլիլ տաքէրէր տախի, քէնտի սիւալարընա կէօնտէրիլէնէք տիր :

Պրանսաալ, Բրուսիա թարաֆընտան Ենիլ էլիլ կէօնտէրիլմիլ օլան Գօնթ վօն Արնիլ, քէնտի իթմաթտա մաթլէրինի, Մ. Թիլէր թագաթմ գըլտըլտան սօնրա, միւմալիլ ճէնապլէրի իլէ ուլուն միւտտէթ կիլիլիլ կէօրիլմիլ տիր :

Սէօյլէնտիլիլ կէօրէ, մէջքիւր կէօրիլմիլ, զայիլէթ տօթմանէ սուրէթտէ օլուպ, Պրանսա իլէ Բրուսիա պէյնիլտէ մէվճուտ պուլունան միւնապիլաթ օլիմաթիլ իլէրին հէյնէթի միւսաաթէ իթտիլիլ տէրէնէտէ իլիլ իմիլ :

ԻՍԲԱՆԵԱ Բօմատան պիրիլիլիլիլ կէօրէ, իսթանեա հիւքիւմէթի նէգալինտէ, թէքրարէն Բալա էլիլիլ իպագ օլունաճագ, վէ կէօնտէրիլէնէք էլիլ տալիլ, Մ'Օնէյնէք Գարապոյը օլաճալ իմիլ :

Յունվար 4 տէ, միւլթէլիլա մարէշալ Բրիլմիլ զիլլիլ իլին պիր ճէնապէլալըլ լուհանիլ ինրա օլունմուշ, վէ Գարալ հագըլթիլիլ, մարէշալ Սէրրաունօ, միւլթէլիլա մարէշալ Բրիլմիլ օղլու վէ սալիլ զէլաթ միւլթէպէրէ, ֆագաթ մանագ պիր իլիլ նէֆէր իթրաթ մէրթէպէ սէրպէսիլէթ թարաֆիլիլիլ մէջքիւր ալտապա հագըլ պուլունմուշար տըր :

ՍՍՀԳ ՂԱԶԻԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ Գալթիլալ Բէնճէլիլիլ բագարընտա Նօ 29 իլիլ խանընտա :